Lausunto
Teknologia ja
kehitys
Janne Holopainen

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Yleisradion lausunto - Valtioneuvoston huoltovarmuusselonteko, VNS 8/2022 vp

Yleisradio esittää liikenne- ja viestintävaliokunnalle lausuntonaan Valtioneuvoston huoltovarmuusselonteosta seuraavaa:

Väestön tiedonsaannin turvaaminen poikkeusoloissa

Huoltovarmuusselonteon jaksossa ”4. Kansalaisvarautuminen” todetaan (sivu 20, alleviivaus tässä):

> ” … Väestön tiedon tarpeisiin vastaamisella on suuri merkitys kriisinkestävyyden vahvistamisessa. Viestinnällä tuodaan varmuutta ja luottamusta viranomaisten toimintaan ja varautumiseen. Medialla on tässä merkittävä rooli. Viestintää suunniteltaessa on huomioitava kaikkien ikä- ja väestöryhmien saavutettavuus sekä riittävän ajantasainen ja luotettava monikielinen viestintä.”

Median merkitys huomioitiin myös niin kutsutussa Nato-jäsenyysselonteossa (Ajankohtaisselonteko turvallisuusympäristön muutoksesta VNS 1/2022 vp, sivu 30, alleviivaus tässä):

> “Turvallisuuspoliittisen tilanteen muututtua on tärkeää, että Yleisradio ja muut mediat pystyvät huolehtimaan luotettavan ja ajankohtaisen tiedon tuottamisesta ja jakamisesta, kansalaisten henkisen kriisinsietokyvyn tukemisesta ja informaatio-vaikuttamisen tunnistamisesta ja torjumisesta.”

Sen lisäksi että poikkeusoloissa on turvattava valtion ja mediayritysten kyky tarjota väestölle ajankohtaista tietoa, olennaista on turvata myös tiedon perillemeneminen eli sähköisten viestintäverkkojen toiminta kriisitilanteessa. Ilman toimivia viestintäverkkoja pelkkä tiedon tarjoaminen jää hyödyttömäksi.

Sähköisen viestinnän saatavuus poikkeusoloissa on perinteisesti nojautunut televisioverkkojen sekä erityisesti ULA-radioverkkojen toimintavarmuuteen. Nämä perinteiset verkot eivät kuitenkaan enää riitä koko väestön tavoittamiseen poikkeusoloissa, koska nuoremmalla osalla väestöä ei ole enää käytössä tv- ja radiovastaanottimia. Siksi koko väestöä ei kyetä kriisitilanteessa tavoittamaan tv– ja ULA-radioverkkojen kautta.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan osoitti käytännössä kuinka tv- ja radioverkkojen harvat suurikokoiset lähetysmastot ovat aseellisessa konfliktissa helposti haavoittuvia verrattuna laajakaistaverkkojen

hajautettuun verkkotekniikkaan. Viranomaisten kansalaisille suuntaaman viestinnän ja mediapalvelujen huoltovarmuus edellyttää, että teleyritysten varautumistoimilla turvataan laajakaistaverkkojen mahdollisimman laaja toiminta myös äärimmäisissä kriisitilanteissa.

Huoltovarmuusselonteko keskittyy huoltovarmuusjärjestelmän kokonaisuuteen. Täsmälliset huoltovarmuustavoitteet määritellään valtioneuvoston päätöksessä huoltovarmuuden tavoitteista, jollainen on viimeksi annettu vuonna 2018. Yleisradio ehdottaa että liikenne- ja viestintävaliokunta toteaisi lausunnossaan huoltovamuusselonteosta esimerkiksi seuraavaa:

> Viranomaisten viestintä kansalaisille ja luotettavat mediapalvelut eivät enää nykyään kykene kriisitilanteissa tavoittamaan koko väestöä yksisuuntaisten tv- ja radioverkkojen kautta, koska koko väestöllä ei ole enää käytössä tv- ja ULA-radiovastaanottimia. Kaikkien väestöryhmien tavoittaminen edellyttää myös laajakaistaverkkojen toiminnan turvaamista poikkeusoloissa. Koko väestön tiedonsaannin tarpeet tulee ottaa huomioon laajakaistaverkkojen huoltovarmuussuunnittelussa.

Ylen toimintaedellytykset vahvistavat huoltovarmuutta

Ylellä on erityinen velvollisuus huolehtia kansalaisten tiedonsaannista poikkeustilanteissa ja välittää viranomaistietoa.

Yle on lakisääteisen tehtävänsä mukaisesti varautunut poikkeusoloihin. Yle ylläpitää toimintakykyä ja jatkuvuutta harjoittelemalla säännöllisesti, lisäksi yhteistyö viranomaisten ja kumppaneiden kanssa on tiivistä ja pitkäjänteistä. Yle on myös investoinut merkittävästi poikkeusolojen tiloihin ja tekniikkaan, jotta sisältöä voidaan tuottaa televisioon, radioon ja internetiin ulkoisten häiriöiden estämättä.

Yle torjuu systemaattisesti sisältöihin kohdistuvaa lisääntyvää disinformaatiota ja informaatiovaikuttamista sekä hybridiuhkia. Muuttuvassa toimintaympäristössä on ensiarvoisen tärkeää, että Ylen julkisen palvelun toimintaedellytykset, tarjonnan monipuolisuus ja digitaalinen liikkumavara tulevaisuudessa turvataan.

Janne Yli-Äyhö
Johtaja, Teknologia ja kehitys